

РЕШЕНИЕ

с.Старое Дрожжаное

КАРАР

2019 елның 17 декабре

№ 40/8

2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районының социаль-иқтисадый үсеш стратегиясенә үзгәрешләр кертү турында

Чүпрәле муниципаль районы Уставының 29 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы Советы **КАРАР ИТТЕ:**

1. Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы Советының 2016 елның 16 июлендәге 10/3 номерлы карары белән расланган 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районының социаль-иқтисадый үсеш стратегиясенә түбәндәге үзгәрешләрне кертәргә:

1) Стратегия паспортлары «**Ярдәмче программасы**» юлын түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

Ярдәмче программалар	1) «2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районында кече һәм урта эшқуарлык субъектларын үстерү» ярдәмче программасы 2) «2015-2020 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районында коррупциягә каршы сәясәтне гамәлгә ашыру» ярдәмче программасы 3) «2020-2022 елларга «Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы авылара мәдәният йорты» муниципаль бюджет учреждениесенең хезмәт күрсәтү сыйфатын күтәрү» ярдәмче программасы 4) «2020-2020 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районында китапханә эшен үстерү» ярдәмче программасы 5) «2020-2022 елларга Чүпрәле муниципаль районында музейларны үстерү» ярдәмче программасы 6) 2020-2022 елларга «Татарстан Республикасы Чүпрәле
----------------------	---

муниципаль районы Балалар сэнгәтә мәктәбе" балаларга өстәмә белем бирү муниципаль бюджет учреждениесен үстерү" ярдәмче программасы»

7) "2020-2022 елларга Чүпрәле муниципаль районында туризм өлкәсен үстерү" ярдәмче программасы

8) "2016-2020 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районында мәгарифне үстерү " ярдәмче программасы

9) "2020-2020 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү" ярдәмче программасы»»

10) "2020-2020 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы һәм район үзәге территориясендә юл хәрәкәте иминлеген арттыру" ярдәмче программасы»»

11) "2020-2020 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районының коммунал инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү" ярдәмче программасы

12) "2014-2020 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районының экологик куркынычсызлыгын тәмин итү" ярдәмче программасы

13) "2014-2020 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы яшьләренә патриотик тәрбия бирү" ярдәмче программасы

14) "2020-2020 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районында хокук бозуларны профилактикалау" ярдәмче программасы

15) 2016-2020 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районының Авыл яшьләре " ярдәмче программасы

16) 2020-2022 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районының физик культура һәм спортны үстерү" программасы

17) "2020-2022 елларга" балалар-яшүсмерләр спорт мәктәбе» муниципаль бюджет өстәмә белем бирү оешмасын үстерү " ярдәмче программасы

18) "2020-2020 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районында демографик хәлне яхшырту» ярдәмче программасы

19) «2020-2022 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районында муниципаль хезмәтне үстерү» программасы

20) «Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы территориясендә терроризм һәм экстремизмны

	<p>профилактикалау, шулай ук терроризм һәм экстремизм күренешләре нәтижеләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү» буенча комплекслы муниципаль программа</p> <p>21) «2020-2022 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы халкы арасында наркоманияне профилактикалау» ярдәмче программасы</p> <p>22) «2020-2022 елларга "Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы территориясендә житештерү травматизмын һәм һөнәри авыруларны киметүгә юнәлдерелгән хезмәт шартларын һәм хезмәтне саклауны яхшырту» ярдәмче программасы</p> <p>23) «2016-2020 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районының «Балалар иҗат йорты» балаларга өстәмә белем бирү муниципаль бюджет учреждениесен үстерү» ярдәмче программасы</p> <p>24) 2020-2020 елларга "Уңайлы мохит" ярдәмче программасы</p> <p>25) "2020-2022 елларга Чүпрәле муниципаль районында милли сәясәтне гамәлгә ашыру" ярдәмче программасы</p> <p>26) "2016-2020 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы халкын һәм территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау, янгын куркынычсызлыгын тәмин итү" ярдәмче программасы</p> <p>27) "2016-2030 елларга Чүпрәле муниципаль районында сәламәтлек саклауны үстерү" ярдәмче программасы</p>
--	--

2) **3 нче таблицаны** "Төп сценарий нигезендә Чүпрәле муниципаль районының социаль-иқтисадый үсеше күрсәткечләре" түбәндәге редакциядә баян итәргә:

3 нче Таблица - Чүпрэле муниципаль районының төп сценарий нигезендә социаль-икътисады үсеш күрсәткечләре

№/п/п	Күрсәткеч атамасы	Үлчәү берәмлеге	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
	Төп күрсәткечләр																			
1.1.	Дайм халык саны (уртача еллык)	мең кеше	23,933	23,421	22,980	22,546	22,058	21,570	21,080	20,59	20,6	20,7	20,8	20,9	21,0	21,1	21,2	21,3	21,4	
	узган елга карата үсеш темпы	%	98,0	97,9	98,12	98,1	97,8	97,8	97,7	97,7	100,0	100,5	100,5	100,5	100,5	100,5	100,5	100,5	100,5	100,5
1.2	Тулай территорияль гамәлдәге баярлар (гамәлдәге баярлар)	млн. сумнар да	4 810,90	5 667,30	6 251,4	6 499,7	6802,6	7 142,73	7514,15	8 002,57	8 554,75	8982,49	9 535,80	10 012,59	10 513,22	11038,88	11590,82	12	12778,88	
	узган елга карата гамәлдәге баярлар үсеш темпы	%	118,30	117,8	110,3	104,0	104,7	105,0	105,2	106,5	106,9	105	105,15	105,18	105,21	105,24	105,27	105,30	105,33	105,33
1.3	Өстәмә бая-барлык (гамәлдәге баярлар)	Мең сумнар да	1 282 347,00	1 169 790,00	1 289 529,0	1 302 205	1 346 221	1 366 414	1 389 643	1 418 825	1 458 552	1 533 230	1 612 191	1 695 702	1 784 048	1 877 532	1 976 478	2 081 231	2 192 161	
	узган елга карата гамәлдәге баярлар үсеш темпы	%	116,60	91,22	110,24	101	103,4	101,5	101,7	102,1	102,8	105,12	105,15	105,18	105,21	105,24	105,27	105,30	105,33	105,33
1.4	Тулаем территорияль продуктта кече һәм урта бизнес өлеше	%	20,60	23,60	20,20	15,4	16,5	18,5	21,0	23,0	25,0	25,5	26,0	26,5	27,0	27,5	28,0	28,5	29,0	
	Узларә житештергән товарлар төяп жиберелгән, үз көчләре белән икътисады шәхәнлеккән чышта торларе буюнча башкарылган эшләр һәм күрсәтелгән хезмәтләр (гамәлдәге баярлар)	Мең сумнар да	2 139 594,00	2 445 422,00	2 111 247,00	2 518 650	2 854 795	3 111 726	3 360 665	3 646 321	3 959 905	4 162 652	4 377 028	4 603 758	4 843 613	5 097 418	5 366 052	5 650 453	5 951 622	
1.5	узган елга карата гамәлдәге баярлар үсеш темпы	%	150,80	114,30	86,33	117,7	113,3	109	108	108,5	108,6	105,12	105,15	105,18	105,21	105,24	105,27	105,30	105,33	105,33
1.6	Кече (микрорепртиясләр не дә кергән) һәм урта репртиясләр айланеше (гамәлдәге баярлар)	Мең сумнар да	891 134,90	2 338 770,00	1 045 524,50	1 112 724,6	1 153 781,6	1 205 702	1 265 987	1 329 286	1 395 750	1 472 516	1 568 229	1 685 847	1 829 144	2 002 912	2 213 218	2 467 738	2 763 867	
	узган елга карата гамәлдәге баярлар үсеш темпы	%	111,30	262,40	44,70	106,4	103,7	104,5	105	105	105	105,5	106,5	107,5	108,5	109,5	110,5	111,5	112	112
1.7	Авыл хужалыгының тулай продукциясе барлык категория хужалыкларда (гамәлдәге баярлар)	Мең сумнар да	4 387 561,00	5 209 175,00	5 990 551,90	5 656 146	5 655 942	5 930 001	6 211 557	6 538 360	6 904 441	7 325 612	7 809 102	8 363 548	8 999 178	9 728 111	10564 728	11526 119	12 632 626	

	уцган елга карата гамалдаге баяларда уцеш темпы	%	114,30	118,7	115,0	94,4	99,99	104,8	104,75	105,26	105,6	106,1	106,6	107,1	107,6	108,1	108,6	109,1	109,6
1.8	Финанслаунын барлык чыганакалары хисабына топ капиталга инвестициялар куламе (гамалдаге баяларда)	Мец сумнар да	783 640, 00	906 210, 00	1 782 360,00	1 042,070	1 443 724	1 518 798	1 587 144	1 660 152	1 738 179	1 825 088	1 952 844	2 128 600	2 341 460	2 575 606	2 833 166	3 116 483	3 428 131
	уцган елга карата гамалдаге баяларда уцеш темпы	%	98,93	115,14	196,70	58,5	138,5	105,2	104,5	104,6	104,7	105,0	107,0	109	110	110	110	110	110
1.9	Иктисадта машгульлар саны (ургача еллык) - барлыгы	мец кеше	10,30	10,30	10,30	11,0	11,0	11,0	11,0	11,0	11,0	11,1	11,2	11,3	11,4	11,5	11,6	11,7	11,8
1.10	Предприятие нем ошма хезметкерлеренц исемлек буюнча ургача саны	Кеше	4496,17	4516	4315	4393	4341	4325	4315	4310	4325	4330	4350	4370	4390	4415	4415	4415	4415
	уцган елга карата %	%	100,5	100,8	95,5	101,81	98,8	99,6	99,7	99,9	100,3	100,1	100,5	100,5	100,5	100,6	100,6	100	100
1.11	Бер хезметкерненц ургача айлык хезмет хагы (предприятиелерненц тулы дайрасе)	сум.	18105,0	18583,5	19738,2	20788,40	22387,3	23493,7	24769,8	26372,2	27925,1	29600	31080	32634	34265	35978	37778	39667	41650
	уцган елга карата гамалдаге баяларда уцеш темпы	%	112,2	104,1	104,7	105,3	107,7	105,0	105,43	106,47	105,89	106	105	105	105	105	105	105	105
1.12	Халыкнын жан башына (ургача айлык) акчалата керемнере	сум	12652,8	14516,4	14980,6	14600,2	16292,8	17890,0	19440	20940	22430	24000	25680	27478	29401	31459	33661	36017	38538
	уцган елга карата уцеш темпы	%	121,20	114,7	103,2	97,5	111,6	109,8	108,7	107,7	107,1	107	107	107	107	107	107	107	107
1.13	Хезмет жителгеруцыеге	кеше башына 1 млн. сум.	1,07	1,20	1,29	1,37	1,45	1,52	1,60	1,68	1,69	1,70	1,71	1,72	1,73	1,74	1,75	1,76	1,77
1.14	Этисезлек даражеце	%	0,63	0,50	0,49	0,46	0,33	0,53	0,50	0,48	0,44	0,43	0,42	0,41	0,40	0,39	0,38	0,37	0,36

3) **4.2.2. пункттын** түбөндөгө редакцияда бирергә:

«4.2.2 «Мәгариф Икътисад хакына...»

«Шул вакыттан бирле,
Белемгә мохтаж булмаган юктыр.
Нинди генә тел һәм гасырны алсак та,
Кеше һәрчак белемгә омтыла»

Рудаки

Мәгариф системасы социаль секторның төп тармакларыннан берсе булып тора. Шул ук вакытта әлеге блок кеше капиталын үстерү һәм туплау максатларына ирешү юлында беренче база нигезе булып тора. Мәгарифне үстерү өлкәсендә муниципаль сәясәтнең максаты-дәүләт гарантияләрен һәм гражданның муниципаль белем бирү хезмәтләреннән файдалану мөмкинлеген тәмин итү. Белем бирү хезмәтләренең сыйфатын күтәрү, муниципаль мәгариф системасын модернизацияләү укучыларның рухи-әхлакый, физик үсешенә, аларда җаваплы тормыш позициясе формалаштыруга ярдәм итәчәк.

Мәгариф системасының торышы

- уку йортларының гомуми саны - 33 гомуми белем бирү учреждениесе – (шул исәптән 4 урта мәктәп филиалы);

- мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының гомуми саны - 28 данә – (шул исәптән 8 башлангыч мәктәп-балалар бакчасы);

- мәгариф системасын кадрлар белән тәмин итү –

- 784 кеше, шул исәптән педагогик хезмәткәрләр-503 кеше (хезмәткәрләр санының 64,2% ы). 503 педагогик хезмәткәрнең 387се – югары белемле, 343се – югары белемле (88,6).%);

- ДАҺБУ «Чүпрәле тармак технологияләре техникумы»н кадрлар белән тәмин итү – 57 кеше, педагогик хезмәткәрләр – 31 кеше, аларның 25е – югары белемле (81%);

- гомуми белем бирү учреждениеләрендә эшләүче пенсия яшендәге укытучыларның гомуми саны – 42 кеше (10,8%);

- гомуми белем бирү учреждениеләрендә эшләүче 35 яшькә кадәрге укытучыларның гомуми саны - 30 кеше (7,8%);

- укытучыларның уртача хезмәт хакы - 26618,50 сум;

- ДАҺБУ «Чүпрәле тармак технологияләре техникумы» инженер-педагогик хезмәткәрләренең уртача хезмәт хакы – 31700 сум;

- сыйныфларның уртача тулылыгы 8,5 кеше тәшкил итә.

- 2019 елга мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренә чират-10 кеше, 2020 елга балалар бакчасына чират-28 кеше.

- мәктәпкәчә белем белән тәмин ителгән балаларның гомуми саны-607 бала. (53)%);

- профилле белем бирүнең гомуми колачы – 57%;

- мәжбүри фәннәр буенча БДИ нәтижәләре: рус теле - 68,53; математика - 63,97 (уртача республика күрсәткечләре: рус теле-74,23; математика -64,1);

- белем бирү учреждениеләре территориясендә КАФларның гомуми саны- 14 данә;

- барлык учреждениеләр дә заманча компьютер жиһазлары белән жиһазландырылган;

- грантларда катнашу. 5 методист 130 000 сум күләмендә грант отты. «Безнең яңа укытучы» грантын 1 укытучы отты, ул ай саен хезмәт хакына 8625 сум, «Өлкән укытучы» – 1 педагог, ай саен хезмәт хакына 4597,7 сум өстәмә ала, 2 «Укытучы - остаз» ай саен 9195,4 сум өстәмә ала. Чүпрәле тармак технологияләре техникумының 1 укытучысы ай саен 8000 сум күләмендә өстәмә акча ала;

- 15 маршрут буенча 13 база мәктәбенә 245 укучыны йөртүче 16 сертификацияләнгән мәктәп автобусы кулланыла.

- ДАҺБУ "Чүпрәле тармак технологияләре техникумы" студентларының гомуми саны - 318 кеше – шул исәптән белгечлекләр буенча: "Автомобиль транспортына техник хезмәт күрсәтү һәм ремонт ясау" - 82 кеше, "Жәмәгать туклануы продукциясе технологиясе" -71 кеше, "Авыл хужалыгы производствосы тракторчы-машинисты - 24 кеше, "Пешекче, кондитер" - 20 кеше, "Автомеханик" - 38 кеше, "Эретеп ябыштыручы (электр эретеп ябыштыру һәм Газ эретеп ябыштыру эшләре)" - 21 кеше, "Авыл хужалыгы производствосы мастеры" - 21 кеше, читтән торып уку бүлгеге - 41 кеше)

Төп мәсьәләләр

Мәктәпкәчә белем бирү:

- Мәктәпкәчә белем бирү учрежденияләрендә тәрбия-белем бирү процессында заманча белем бирү технологияләрен тиешенчә файдаланмау;

- Мәктәпкәчә белем бирүнең житәрлек дәрәжәдә булмавы;

- мәгарифнең глобальләшүе һәм милли мәдәниятне саклап калу кирәклеген арасында конфликт;

- балалар белән эшлэгәндә социаль, медицина һәм мәгариф хезмәтләре арасында ведомствоара кооперация булмавы.

- район икътисадын белгечләр һәм квалификацияле эшче кадрлар белән житәрлек дәрәжәдә тәэмин итмәү;

Максатчан күзаллау һәм бурычлар

- мәктәпкәчә белем белән тәэмин итү-80%;

- педагогик хезмәткәрләрнең һөнәри компетенцияләре дәрәжәсен күтәрү;

- инфраструктураны сыгылмалы куллану мөмкинлекләрен исәпкә алып модернизацияләргә;

- Заманча технологияләрне актив куллану;

- мәктәпкәчә белем бирүнең торышын, шулай ук мәктәпкәчә яшәтгән балаларның үсеш дәрәжәсен төрле яклап тикшерү;

- район икътисадын белгечләр һәм квалификацияле эшче кадрлар белән тәэмин итү-100%.

Гамәлләр юнәлешләре:

- мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының мәктәпләр белән элемтәләрен ныгыту;

квалификация күтөрүнөң персонификациялэнгән модели кысаларында квалификация күтөрү курслары;

- муниципаль семинарлар, тренинглар, мастер-класслар, практикумнар;
- федераль дэүлэт белем бирү стандартларын гамэлгә ашыру буенча нәтижәле эш тәжрибәсе жыентыкларын чыгару;;

- мәгълүмати-коммуникацион технологияләр, проект технологиясе, сәламәтлек саклау, уен технологияләр;

- иң яхшы дидактик материалга еллык конкурс;

- Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренең унай имиджын пропагандалау буенча PR - кампания;

МБМББУ "Иске Чокалы балалар бакчасы" нда, МБМББУ "1 нче номерлы "Кояшкай" Иске Шәймөрсә балалар бакчасы" нда капитал ремонт ясалды

- сәламәтлек саклау, мәгълүмати-коммуникацион технологияләр һәм тикшеренү эшчәнлегә технологияләрен системалы куллану;

- милли мәдәниятне саклауга, балаларны заманча мәктәп белеменә әзерләүгә юнәлдерелгән ике дэүлэт телен өйрәтү программасын һәм программаларны тормышка ашыру;

- мәктәпкәчә яшьтәге балаларның дәрәжәсен тикшерүне оештыру;

- мәктәпкәчә белем бирүдә инновацияләргә ярдәм итү буенча республика һәм федераль грантларда катнашу;

- ведомствоара Кооперация һәм балаларга индивидуаль ярдәм күрсәтү механизмнарын булдыру.

Гомуми белем бирү:

Төп мәсьәләләр

- мәгариф өлкәсендә кадрлар составын жәлеп итү һәм яңарту зарурилыгы;

- БДИ нәтижәләренең республика буенча уртача күрсәткечләргә карата житәрлек дәрәжәдә булмавы;

- уку-уқыту технологияләренең һәм уқыту тәжрибәләренең белем алучыларның ихтыяжларыннан һәм мөмкинлекләреннән артта калуы;

- уку-уқыту технологияләренең һәм уқыту тәжрибәләренең белем алучыларның ихтыяжларыннан һәм мөмкинлекләреннән артта калуы;

- заманча белем бирү технологияләрен тиешенчә файдаланмау;

- сәләтле балалар белән, бигрәк тә табигий - математик юнәлеш буенча эшнең түбән нәтижәлелегә;

Максатчан күзаллау һәм бурычлар

- конкурентлыкка сәләтле чыгарылыш сыйныф укучысын формалаштыру;

- белем бирү оешмалары житәкчеләренең һөнәри компетентлыгын арттыру;

- дэүлэт йомгаклау аттестациясе нәтижәләре буенча республика буенча уртача күрсәткечләргә ирешү;

- профильле уқытуны гамэлгә ашыру буенча уртача республика күрсәткечләренә ирешү;

- мәгълүмати технологияләр һәм математика өлкәсендә Мәгарифне үстерүнең өстенлекле юнәлеше;

- талантлы балаларны һәм яшүсмерләрне ачыклау һәм аларга ярдәм итү;

- белем бирү процессында катнашу, белем бирү сыйфатын бәяләү һәм

мәктәпләр белән идарә итү өчен гаиләләр, ижтимагый оешмалар һәм бизнес мөмкинлекләрен киңәйтү;

- дәүләт милли сәясәттен тормышка ашыруны тәмин итү;
- мәгариф учреждениеләре чөптәре структурасын яңарту;
- белем бирү оешмаларын инновацион үсеш процессына керту;
- профильле белем бирүне арттыру;

- белем бирү хезмәтләрен кулланучыларның һәм ижтимагый институтларның белем бирү сыйфатын тикшерүдә һәм бәяләүдә катнашуын тәмин итү;

- белем бирү процессында укытучының ролен үзгәртү;
- мәктәптә системалы һөнәри юнәлеш бирү эше;
- укучыларны тәрбияләү стратегиясен гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

- гаилә кыйммәтләрен тәрбияләү өчен шартлар тудыру;

Гамәлләр юнәлешләре:

- районга эшкә кайтырга теләгән студентларга адреслы ярдәм күрсәтү, вузларда студентлар белән очрашулар оештыру һәм уздыру;

- педагогик юнәлештәге белгечлекләр буенча максатчан әзерлек;
- яшь педагоглар ассоциациясе эшчәнлеген камилләштерү;
- яшь педагогларның һөнәри үсеше;

- яшь педагогларның һөнәри үсешен тәмин итү максатыннан яшь педагоглар белән остазлык;

- Директорлар советы эшчәнлеген камилләштерү, идарәче кадрларның һөнәри компетенцияләрен арттыру буенча чаралар комплексын гамәлгә ашыру;

- БДИга әзерлек буенча ресурс үзәкләре эшчәнлеген һәм мәктәпкә консультацияләр системасын камилләштерү;

- сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән балаларны укыту өчен кадрлар әзерләүне тәмин итү;

- заманча инновацион технологияләр куллану: мәгълүмати-коммуникацион технологияләр, критик фикерләү технологияләре, проект технологияләре, сәламәтлек саклау технологияләре, үсеш алучы һәм проблемалы укыту технологияләре;

- белем бирү учреждениеләренә районның сәнәгать предприятиеләре, төрле һөнәри берләшмәләр вәкилләре белән уртақ чаралары, Укучыларның һөнәри үзбилгеләнешенә әзерлеген формалаштыру өчен;

- мәктәпләрдә мәгълүмати-технологик профильне гамәлгә ашыруны давам итү;

- информатика һәм математикага басым белән дәрестән тыш эшчәнлекне киңәйтү;

- сәләтле балалар белән эшләр буенча база мәйданчыклары эшчәнлеген камилләштерү;

- олимпиадаларның региональ этабына әзерлек буенча тренировка жыйнагын оештыру;

- республика, региональ һәм Бөтенроссия фән олимпиадаларында жинүчеләр һәм призерларга грант ярдәме;

- мәгариф системасын үстерү буенча Эксперт советы эшчәнлеген

- МБО «Спорт мәктәбәндә» тренерларның гомуми саны - 15 кеше, шуларның 5-се-яраштыручылар (33е-житмәү%);
- спорт мәктәбенең спорт секцияләрендә шөгыйльләнүчеләрнең гомуми саны-423 укучы;
- ел саен төрле спорт төрләре буенча район ярышлары саны – 100.

Төп мәсьәләләр

- физик культура һәм спортны үстерү юнәлешендә системалы алым булмау;
- физик культура һәм спорт дәресләрендә массалык булмау;
- тренерлар составын кадрлар белән тәэмин итмәү;
- спорт объектлары саны житәрлек түгел;
- житәкчеләрнең сәламәт яшәү рәвешен алып бару белән кызыксынулары түбән.

Максатчан күзаллау һәм бурычлар

- чаралар системалаштыру;
- физик культура һәм спорт белән шөгыйльләнүчеләрнең гомуми саныннан 53% ка кадәр, ә яшьләр арасында секцияләрдә шөгыйльләнүчеләрнең 45% ка кадәр, УМ – 35% ка кадәр артуы;
- адаптив физкультура белән шөгыйльләнүче физик мөмкинлекләре чикләнгән затлар саны 25% ка кадәр артуы (хәзер 20% ка якын);
- махсус программалар булдыру юлы белән укучыларның спорт-массакуләм чараларында тулысынча мәшгульлеген тәэмин итү;
- халыкның физик культура һәм спорт белән шөгыйльләнүгә булган ихтияжларын тулысынча канәгәтләндерү.

Гамәлләр юнәлешләре:

- сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау-массакуләм мәгълүмат чаралары аша, агарту эше, ижтимагый фикер формалаштыру, физик тәрбияне модернизацияләү, мониторинг һ. б.;
- спорт белән актив шөгыйльләнүче халык саны ел саен 300 кешегә арта.;
- барлык спорт залларына капитал ремонт үткәрү, аларның матди-техник базасын ныгыту;
- районда яңа спорт төрләрен үстерү (бадминтон, теннис, ат спорты, фигуралы шуу һ. б.);
- Иске Чүпрәле авылында Үзәк стадион төзелеше;
- ипподром төзелеше;
- район үзәгендә чаңгы базасы төзелеше;
- спорт майданчыклары урнаштыру (мини-футбол, баскетбол, волейбол, урам тренажерлары һ. б.);
- үз хезмәт коллективларында спорт белән шөгыйльләнү өчен шартлар тудырган эш бирүчеләргә кызыксындыру;
- районда предприятие, оешма һәм авыл жирлекләре арасында спортның төрле төрләре буенча Спартакиада үткәрү;
- УМ каршындагы бүлекләр һәм секцияләр үсеше;
- спорт һәм спорт ярышларында югары нәтижәләргә ирешкән тренерлар һәм тәрбияләнүчеләр өчен грантлар булдыру;

- тармакны кадрлар белән тәэмин итү (елга 2 кеше);
- белгечләрне максатчан әзерләү, Идел буе дәүләт физик культура, спорт һәм туризм академиясе белән килешүгә кул кую һ. б.;
- тармакка югары белемле белгечләрне-тренерларны жәлеп итү;
- тәрбияләнүчеләрне төрле дәрәжәдәге ярышларга әзерләгәндә регионнар белән хезмәттәшлек итү.»;

5) 4.3 пунктта «икътисадый үсеш секторында гомуми вәзгыять сүзләрен

- Тулаем территорияль продукт 5.420 млрд. сум;
- өстәмә кыйммәт күләме - 1,391 млрд. сум.;
- үзләре житештергән төяп жибәрелгән товарлар, үз көчләре белән башкарылган эшләр һәм күрсәтелгән хезмәтләр күләме – 2,254 млрд. сум.;
- район бюджетының үз керемнәре белән тәэмин ителеше – 27,4%;
- финанслауның барлык чыганакалары хисабына төп капиталга инвестицияләр күләме - 815 млн. сум.;
- ваклап сату товар әйләнеше әйләнеше - 1,158 млрд. сум.;
- халыкның жан башына уртача кереме - 12897 сум.»

сүзләре белән алмаштырырга

« Икътисадый үсеш секторында гомуми вәзгыять

- Тулаем территорияль продукт, млрд. сумнарда
- өстәмә кыйммәт күләме - 1,346 млрд. сум.;
- үзләре житештергән төяп жибәрелгән товарлар, үз көчләре белән башкарылган эшләр һәм күрсәтелгән хезмәтләр күләме – 2,855 млрд. сум.;
- район бюджетының үз керемнәре белән тәэмин ителеше – 27,8%;
- финанслауның барлык чыганакалары хисабына төп капиталга инвестицияләр күләме - 1, 444 млрд. сум.;
- ваклап сату товар әйләнеше әйләнеше - 1,375 млрд. сум.;
- халыкның жан башына уртача кереме - 15 505 сум.»

б) 4.3.1 пункттында «Авыл хужалыгы секторында вәзгыять сүзләрен

- барлык категория хужалыкларда авыл хужалыгының тулай продукциясе – 1420 млн. сум.;
- авыл хужалыгының гомуми мәйданы -82242 га ,шул исәптән сөрүлекләр-68825 га, көтүлекләр – 10137 га, шул исәптән пай җирләре – 70924 га, Дәүләт җирләре-7518 га.;
- продуктлылыгы буенча сөрүлекләрнең гомуми бәясе – 35,3 балл, гумусның уртача эчтәлегә 8,1%;
- туфрак акланган кара туфраклар белән тәкъдим ителгән (98 %).
- бөртекле культураларның тулай җыемы-65 мең тонна, бөртекле культураларның уңдырышлылыгы-16,0 ц/га;
- шикәр чөгендеренә тулай җыемы - 71,4 мең тонна, шикәр чөгендере уңышы - 339 ц/га;
- район хужалыкларында мөгезле эре терлекнең гомуми саны – 13762 баш, шул исәптән сыерлар-4511 баш);
- район хужалыкларында бер сыердан уртача савым - 5137 кг елга, бер елга тулаем сөт савымы – 22265 тонна;

- фермаларның 93% ы комплекслы механикалаштырылган, фермаларда жиһазларның тузуы 31% тәшкил итә. Савым сыерларын саву һәм ашату өчен заманча жиһазлар белән тәэмин итү 78% ка яқын тәшкил итә;

- махсулаштырылган техниканың гомуми саны - 61 берәмлек;

- Чүпрәле районында 94 крестьян (фермер) хужалыгы һәм 8260 шәхси ярдәмче хужалык теркәлгән, алар гомуми сөт күләменең 35% ын һәм ит күләменең 41% ын житештерә. Районның тулаем авыл хужалыгы продукциясенең яртысына яқыны хужалык итүнең кече формалары тарафыннан житештерелә.» **сүзләре белән алмаштырырга**

«Авыл хужалыгы секторында вазгыять

- барлык категория хужалыкларда авыл хужалыгының тулай продукциясе – 1970 млн. сум.;

- авыл хужалыгының гомуми мәйданы-82939 га ,шул исәптән сөрүлекләр-68825 га, көтүлекләр – 10137 га, шул исәптән пай жирләре – 70924 га, дәүләт жирләре - 7518 га.;

- продуктлылыгы буенча сөрүлекләренең гомуми бәясе – 35,3 балл, гумусның уртача эчтәлеге 8,1%;

- туфрак акланган кара туфраklar белән тәкъдим ителгән (98 %).

- бөртекле культураларның тулай жыемы - 122,6 мең тонна, бөртекле культураларның ундырышлылыгы - 31,5 ц/га;

- шикәр чөгендеренең тулай жыемы - 135,8 мең тонна, шикәр чөгендеренең уңышы -340 ц/га;

- район хужалыкларында мөгезле эре терлекнең гомуми саны - 14176 баш (шул исәптән сыерлар - 4511 баш);

- район хужалыкларында бер сыердан уртача савым - 5609 кг, бер елга тулаем сөт савымы – 25304 тонна;

- фермаларның 93% ы комплекслы механикалаштырылган, фермаларда жиһазларның тузуы 31% тәшкил итә. Савым сыерларын саву һәм ашату өчен заманча жиһазлар белән тәэмин итү 78% ка яқын тәшкил итә;

- махсулаштырылган техниканың гомуми саны - 61 берәмлек;

- Чүпрәле районында 104 крестьян (фермер) хужалыгы һәм 8063 шәхси ярдәмче хужалык теркәлгән, алар гомуми сөт күләменең 35% ын һәм ит күләменең 41% ын житештерә. Районның тулаем авыл хужалыгы продукциясенең яртысына яқыны хужалык итүнең кече формалары тарафыннан житештерелә.

4.3.4 пункттында сүзләргә алмаштырырга:

«Максатчан ориентирлар һәм нәтижәләр

- эчке тулай территориаль продуктны 12,7 млрд. сумга кадәр арттыру.;

- пропорция нисбәте «сәнәгать/авыл хужалыгы» - «1/1»;

- район территориясендә авыл хужалыгы продукциясен тулысынча эшкәртү;

- хезмәт хакын 36624 сумга кадәр арттыру (тенденция – елына 5%);»

б) **4.3.2 пункттында** «ЖЧЖ «Чүпрәле элеваторы»» сүзләрен «ЖЧЖ «Государев Амбар» сүзләренә алмаштырырга;

7) **4.3.3 пункттында** «Кече эшмәкәрлек секторындагы вәзгыять дигән сүзләрне

кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының гомуми саны-469 данә, шул исәптән шәхси эшмәкәрләр һәм КФХлар – 363 данә, җаваплылыгы чикләнгән жәмгыятьләр – 106 данә.;

жәмәгать туклануы хезмәтләре – 360 кешегә исәпләнгән утырту урыннары гомуми саны белән «Дуслык» кафесы һәм «Нурлы» кафесы.;

түләүле хезмәтләрнең гомуми күләмендә көнкүреш хезмәтләре өлеше - 16%;

сүзләре белән алмаштырырга

«Кече эшмәкәрлек секторындагы вәзгыять

кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының гомуми саны-442 данә, шуларның 354е – шәхси эшмәкәрләр һәм КФХлар, 88е – җаваплылыгы чикләнгән жәмгыятьләр.;

жәмәгать туклануы хезмәте –«Амарант», «Дуслык», «Нурлы», «Спортбар», «Чайхана-Чиназ», «Уют», «Рахат», «Топаз» кафелары (386 кешегә исәпләнгән).;

түләүле хезмәтләрнең гомуми күләмендә көнкүреш хезмәтләре өлеше- 21%»;

8) **4.3.4 пункттында сүзләрне**

«Хезмәт мөнәсәбәтләре һәм хезмәт базары секторындагы вәзгыять хезмәткәрләрнең исемлек буенча уртача саны – 4481 кеше.;

эшсезлек дәрәжәсе – 0,63% (68 кеше).);

уртача айлык хезмәт хакы-18105 сум.;

хезмәт өчен түләү фонды-973,5 млн. сум.;

районнан читтә яшәүче халык саны-1800 кеше.

сүзләре белән алмаштырырга

«Хезмәт мөнәсәбәтләре һәм хезмәт базары секторындагы вәзгыять хезмәткәрләрнең исемлек буенча уртача саны – 4189 кеше.;

эшсезлек дәрәжәсе – 0,47% (50 кеше);

уртача айлык хезмәт хакы - 20 535 сум.;

хезмәткә түләү фонды - 1 032 млн. сум.;

районнан читтә яшәүче халык саны - 1854 кеше.»

Максатчан ориентирлар һәм нәтижәләрне түбәндәге редакциядә баян итәргә::

«- эчке тулай территорияль продуктны 12,7 млрд. сумга кадәр арттыру.;

- пропорция нисбәте «сәнәгать/авыл хужалыгы» - «1/1;

- район территориясендә авыл хужалыгы продукциясен тулысынча эшкәртү;

- хезмәт хакын 36624 сумга кадәр арттыру (тенденция – елына 5%);»;

9) **«Программа чаралары» таблицасында «Мәгариф» юлларын** түбәндәге редакциядә баян итәргә:

Мәгариф системасы

Мәктәпкәчә белем бирү системасын үстерү һәм нәтижелелеген арттыру				
квалификация күтәрүнең персонификацияләнгән моделе кысаларында квалификация күтәрү курслары	Агымдагы чыгымнар	2016-2020 еллар	Башкарма комитет, Мәгариф бүлеге	
"Чүпрәле - минем туган ягым" программасын эшләү һәм гамәлгә кертү;	Агымдагы чыгымнар	2016-2030 еллар	Башкарма комитет, Мәгариф бүлеге	
районга эшкә кайтырга теләгән студентларга адреслы ярдәм күрсәтү, вузларда студентлар белән очрашулар оештыру һәм уздыру	Агымдагы чыгымнар	2016-2030 еллар	Башкарма комитет, Мәгариф бүлеге	
укытуның заманча инновацион технологияләрен гамәлгә кертү: мәгълүмати-коммуникацион технологияләр, критик фикерләү технологияләр, проект технологияләр, сәламәтлек саклау технологияләр, үсеш алучы һәм проблемалы укыту технологияләр	Агымдагы чыгымнар	2016-2030 еллар	Башкарма комитет, Мәгариф бүлеге	
ДАҺБУ «Тармак технологияләре техникумы» базасында ресурс үзәге булдыру	47 млн. сум (ТР бюджеты)	2017-2018 еллар	Башкарма комитет, мәгариф бүлеге, ДАҺБУ «Тармак технологияләре техникумы»	

10) **"Бурычлар»** юлын түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

АГРОСӨНӨГАТЬ комплексы кластерын үстерү				
Стратегик чаралар				
югары маржиналь культуралар (көнбагыш, шикәр чөгендере, рапс) чәчүлекләрен арттыру);	Агымдагы чыгымнар	2016-2021	Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы башкарма комитеты, Чүпрәле муниципаль районы авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе	
савым сыерларының баш санын арттыру, бер сыердан уртача еллык савымны 5500 килограммга кадәр житкерү	Агымдагы чыгымнар	2016-2021	Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы башкарма комитеты, Чүпрәле муниципаль районы авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе	
авыл хужалыгы жирләрен мелиорацияләүне үстерү программасын әзерләү һәм эшләү (плотиналарны реконструкцияләү, урман полосаларын утырту, булган мелиорация предприятиесен реконструкцияләү), һава торышы һәм климат шартларының авыл хужалыгына йогынтысы куркынычын минимальләштерү программасы	Агымдагы чыгымнар	2016-2021	Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы башкарма комитеты, Чүпрәле муниципаль районы авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе	

11) **юлларны түбәндәге редакциядә бирергә:**

- Эре инвесторлар предприятиеләре тирәсендә иярченнәр предприятиеләре рәвешендә СМС үсеше, хезмәт күрсәтү өлкәсен үстерү
- Өстәмә эш урыннары булдыру
- Инвестицияләр жәлеп итүчәнлеген арттыру

Стратегик чаралар

10Кв һәм Кл-10Кв янындагы участок төзелеше. № 19 ПС Чүпрәле ст. "Чүпрәле" сәнәгать майданчыгы өчен	19 млн. сум ТР бюджеты	2020 ел	Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы башкарма комитеты
--	------------------------	---------	--

түбәндәге эчтәлекле юллар өстәргә:

«

«Дуслык» АХПСК сугым цехы төзелеше	5 млн. сум грант акчасы	2020 ел	СХПСК «Дуслык»
АХЭКК «Исток» ның сөт цехы төзелеше	5 млн. сум грант акчасы	2020 ел	АХЭКК «Исток»
ЖЧЖ «Глобал пак-Татарстан» лазер жиһазларын эшләтеп жибәрү	10 млн. сум	2020 ел	ЖЧЖ «Глобал пак-Татарстан»

Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы башлыгы, Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы Советы Рәисе:

М.Р. Гафаров